

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 7.73:79

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/49-2-1>**Лу БІНЬ,***orcid.org/0000-0002-4650-1746**аспірант кафедри дизайну середовища
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
(Харків, Україна) 282799836@qq.com***Світлана КРИВУЦЬ,***orcid.org/0000-0003-3916-7142**кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри дизайну середовища
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
(Харків, Україна) svkdesignsvk@gmail.com***АНАЛІЗ СТАНУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ФОРМУВАННЯ
ДИЗАЙНУ АРТ-ІНСТАЛЯЦІЙ В СИСТЕМІ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА КНР**

У статті проаналізовано стан розробленості наукової проблеми з формування дизайну арт-інсталяцій в системі міського середовища КНР. Вищезазначене завдання дозволяє охарактеризувати основні групи теоретичних напрацювань, серед яких: низка наукових робіт (наукових статей, монографій, дисертацій) та публіцистичних статей описового характеру, інтернет-видань, сайтів з практичним доробком дизайнерів, що працюють в даному напрямку мистецтва та свідчать про зміни акцентів у культурній політиці КНР в умовах сьогодення, які відбувалися під впливом зразків міжнародного дизайну. На основі комплексного підходу шляхом узагальнення та систематизації результатів наукових розвідок з досліджуваної проблеми виявлено наступні групи: 1) дослідження, присвячені проблемі виникнення та впровадження публічного мистецтва в міста Китаю; умовам його подальшого розвитку, що тісно пов'язані з соціальними та економічними трансформаціями в КНР; 2) статті, в яких висвітлюються питання планування мистецтва Китаю; 3) праці, що вказують на напрямки розвитку китайського публічного мистецтва з початку XX століття; 4) статті, присвячені екологічному підходу в вирішенні дизайну арт-інсталяцій; 5) дослідження з питань педагогічного впливу на глядача, що висвітлюють проблему виховання людини засобами арт-інсталяцій; 6) праці, в яких проаналізовано вагомість психологічного впливу на людину, що сприймає художні твори в системі міського середовища; 7) публіцистичні матеріали, які присвячені питанню висвітлення авторських концепцій провідних художників та дизайнерів, що працюють над створенням арт-інсталяцій. В ході аналізу констатовано, що китайські художники та дизайнери, які в своїх художніх творах виявляють політичний клімат недавньої історії КНР, отриманий досвід під комуністичним правлінням або вплив міжнародного мистецтва у своїх академіях мистецтва, приділяють занадто уваги соціально-політичному контексту Китаю. Однак, дизайнери початку XXI століття, що розкривають свої концептуальні ідеї засобами арт-інсталяцій, намагаються через публічне мистецтво вирішити актуальні проблеми сьогодення.

Ключові слова: арт-інсталяції, міське середовище, культурна політика КНР, екологічний підхід, педагогічний та психологічний вплив.

Lu BIN,*orcid.org/0000-0002-4650-1746**Graduate Student at the Department of Environmental Design
Kharkiv State Academy of Design and Arts
(Kharkiv, Ukraine) 282799836@qq.com***Svetlana KRYVUTS,***orcid.org/0000-0003-3916-7142**Candidate of Art History,
Associate Professor at the Department of Environmental Design
Kharkiv State Academy of Design and Arts
(Kharkiv, Ukraine) svkdesignsvk@gmail.com*

ANALYSIS OF THE STATE OF SCIENTIFIC RESEARCH ON THE PROBLEMS OF ART INSTALLATION DESIGN IN THE SYSTEM OF THE URBAN ENVIRONMENT OF THE PRC

The article analyzes the state of development of the scientific problem of forming the design of art installations in the urban environment of China. The above task allows to characterize the main groups of theoretical developments, including: a number of scientific papers (scientific articles, monographs, dissertations) and descriptive journalistic articles, online publications, sites with practical work of designers working in this field of art and evidence of changes in emphasis in the cultural policy of China in today's conditions, which took place under the influence of examples of international design. On the basis of an integrated approach by generalizing and systematizing the results of scientific research on the research problem, the following groups were identified: 1) research on the emergence and introduction of public art in Chinese cities; the conditions of its further development, which are closely related to social and economic transformations in China; 2) articles covering issues of Chinese art planning; 3) works indicating the development of Chinese public art since the early twentieth century; 4) articles on the environmental approach in the design of art installations; 5) research on the pedagogical impact on the audience, highlighting the problem of human education through art installations; 6) works in which the importance of psychological influence on a person who perceives works of art in the system of urban environment is analyzed; 7) journalistic materials devoted to the issue of coverage of the author's concepts of leading artists and designers working on the creation of art installations. The analysis found that Chinese artists and designers, whose works reflect the political climate of recent Chinese history, experience under communist rule or the influence of international art in their art academies, pay too much attention to China's socio-political context. However, designers of the beginning of the XXI century, who reveal their conceptual ideas by means of art installations, try to solve current problems through public art.

Key words: art installations, urban environment, cultural policy of the People's Republic of China, ecological approach, pedagogical and psychological influence.

Постановка проблеми. Основним критерієм зміни акцентів в Китаї в умовах сьогодення, коли напружений ритм сучасного життя має негативний вплив на людину, стає створення теплої та естетичної атмосфери міста за рахунок розвитку сучасного візуального мистецтва. Варто зазначити, що цей ритм життя населення Китаю, який перебуває у підвищеній мобільності, потребує психологічного розвантаження або релаксації. Отже, як свідчить матеріал дослідження, під впливом зразків міжнародного дизайну за останні 20 років XXI століття китайські міста перетворилися на більш відкриті, де вагоме місце займає дизайн арт-інсталяцій, як носій культурних цінностей. Організація місцевого простору для виконання дизайну арт-інсталяцій потребує систематизації та вказує на декілька існуючих типів його формування, а саме: реконструкція міського простору на основі зламу старих стін або інших архітектурно-конструктивних перешкод в місті; зміна функції відкритої площі (ландшафтна площа, громадський простір); поява нових видів простору парків, скверів та місць для розваги (розважальний простір); експозиційний (або культурний) відкритий простір; комерційний простір; пішохідна міська зона. Кожен з вищезазначених типів відкритого простору створює нову культуру даного місця на території Китаю через предметно-просторову організацію загальної композиції арт-інсталяцій, яка іноді має несподівані, спонтанні та екзотичні характеристики. Особливо варто звернути увагу на те, що китайські художники та дизайнери, які

в своїх художніх творах виявляють політичний клімат недавньої історії КНР, отриманий досвід під комуністичним правлінням або вплив міжнародного мистецтва у своїх академіях мистецтва, приділяють занадто уваги соціально-політичному контексту Китаю початку XXI століття. Однак, під впливом культури західних країн почалися конфлікти між напрямками розвитку публічного мистецтва Китаю (традиційним та сучасним інноваційним), що в подальшому призвело до значних змін у створенні сучасного публічного мистецтва, яке привертає до себе увагу різних країн світу. Специфіка географічного розташування, соціальна структура та особливості менталітету дали змогу митцям знайти своєрідні риси естетичних підходів та прийомів виконання дизайну арт-інсталяцій в період на початку XXI століття.

Аналіз досліджень. Швидкий розвиток публічного мистецтва КНР, а саме дизайну арт-інсталяцій в системі міського середовища, вказує на необхідність проведення досліджень в цьому напрямку. Слід зазначити, що даний вид сучасного мистецтва демонструє можливість взаємодіяти з природним та створеним середовищем, викликати емоції в глядача, стимулювати його уяву та вирішувати творчі завдання з урахуванням традиційних національних характеристик та з оглядом на новітні концепції дальнього зарубіжжя. Тому для всебічного дослідження вищезазначеної проблеми необхідним стає ознайомлення з основними тенденціями вирішення дизайну арт-інсталяцій та аналіз і систематизація теоретичних напрацювань в цьому напрямку.

Метою статті є аналіз та визначення рівня наукового опрацювання проблем формування публічного мистецтва засобами арт-інсталяцій в системі міського середовища на основі узагальнення та систематизації результатів робіт іноземних дослідників.

Виклад основного матеріалу. Проблеми висвітлення процесу глобалізації, що веде до змін у соціальній, політичній культурі та до розвитку культурних цінностей присвячено статтю Ян Рен. Автор надає періодизацію та розкриває причини, які сприяли розвитку громад в Китаї та соціальним перетворенням на всіх рівнях суспільства. науковець доводить важливість цих перетворень, які поступово змінюють та реконструюють соціально-економічну структуру КНР та активно впливають на соціокультурні процеси (Yuan Ren, 2022) [15].

Осмисленням напрямків розвитку китайського публічного мистецтва з початку ХХ століття займалась Сіінг Дуан (Siying Duan, 2022) [12]. Автор доводить, що китайські мистецькі практики розвивалися за двома напрямками: 1) виявлення традиційних особливостей китайської культури; 2) розвиток мистецтва, що відповідає концепціям західного стилю. Згодом, за ствердженням науковця, китайські митці почали працювати у третьому напрямку, якому притаманне поєднання традиційних елементів китайського мистецтва та його художніх прийомів із новими медіа-мистецькими практиками. Автор вважає, що третій напрямок мистецьких практик є набагато менш доступним на міжнародному рівні через складність його теоретичного обґрунтування. Вагомим результатом роботи Сіінг Дуан є висновок, що завдяки введенню контекстуальних та символічних значень в формуванні сучасного мистецтва КНР, митцями вирішуються проблеми створення нового погляду на прийоми вирішення творів медіа-мистецтва, які можуть виходити за межі культурних обмежень китайського чи західного мистецтва (Siying Duan, 2022) [12]. Наступна стаття, «Art Term. Installation art», підтверджує інформацію про розвиток мистецтва інсталяцій з 1960-х років, створення яких стало основним напрямком сучасного мистецтва. Однак, коли стався «крах» арт-ринку наприкінці 1980-х років, мистецтво арт-інсталяцій при взаємодії актуальних видів художніх практик та нетрадиційних форм дизайну призвів до пробудження інтересу до інсталяцій, як одного з видів концептуального мистецтва (Art Term. Installation art, 2022) [1].

Варто зазначити, що питання створення арт-інсталяцій в системі міського середовища досліджуються у зв'язку із міськими змінами в Китаї,

що стосуються створення в місті Пекін сучасного району мистецтв Дашаньцзи, відомого як 798. Загалом, культурна політика Китаю націлена на злиття культурного та економічного завдань, тому розвиток культурної політики міста Пекін, наприклад, має символічне значення для формування публічного мистецтва та побудови іміджу міста. Цим питанням у своїх роботах займалася дослідниця Дженіфер Кур'єр (Jennifer Currier, 2008: 240) [7]. У своїй статті вона розглядає розвиток бренду 798 Arts District, який став іміджем Пекіна як глобального культурного міста та який, в результаті цього, почав активно впливати на сучасну культуру усього Китаю (Jennifer Currier, 2008: 240) [7]. Аналізом перспективності транснаціонального урбанізму, в свою чергу, займалася Керолін Картьє, яка приділила багато уваги проблемі перетворення виробничої зони китайського міста на статус «світового міста» у провідній економічній зоні (наприклад, місто Шеньчжень). За висловленням автора статті, сильна роль держави в КНР робить нове місто підприємством, де домінують державні стандарти (Carolyn Cartier, 2022) [4].

Питання планування творів мистецтва у межах міського середовища було розглянуто в публіцистичній статті, що висвітлює задачі їх використання як інструменту для відновлення міських громад Китаю. В даному випадку, автори статті розглядають мистецтво та культуру КНР, як: 1) можливість підтримки економічного розвитку; 2) засіб покращення збудованого середовища міста; 3) можливість збереження та передачі культурної спадщини та історії; 4) засіб подолання культурних, етнічних та расових відмінностей; 5) можливість створення групової пам'яті та ідентичності міста (Association, A.P., 2016) [2].

Розкриттям вагомості інтерактивних арт-інсталяцій, як інноваційного напрямку публічного мистецтва, займались Чун-Чінг та Хсу Ю-Цу. За результатами робіт науковців, відгуки глядачів арт-інсталяції вказують на те, що привабливим є саме візуальний ефект твору мистецтв та можливість взаємодіяти з інсталяцією (Chun-Ching, Hsu Yu-Tzu, 2022) [5]. Варто зазначити, що інноваційні інтерактивні та кінетичні види мистецтва інсталяції, що використовують всі можливості сучасних технологій, стають все більш відкритими та розвиваються з урахуванням традиційних та новітніх напрямків.

Аналіз дизайнерського досвіду дозволив засвідчити актуальну тенденцію у вирішенні арт-інсталяцій. Екологічний підхід в дизайні інсталяцій є однією з найбільш актуальних проблем в культурній політиці Китаю. У цьому контексті місія та бачення художніх творів, що вирішуються на

основі екологічного підходу, будуть постійно змінюватися у відповідності до розвитку та втілення новітніх конструктивних ідей та методів у створенні дизайну арт-інсталяцій (МОСА, 2002) [8]. Як свідчать результати наступної роботи (В. Бондаренко та С. Кривуц), що розкриває питання екології в формуванні екологічного предметно-просторового середовища, «...гострота екологічної ситуації призвела до розуміння необхідності формування екологічної свідомості. Стоїть питання про поєднання економіки та екології. Сфера екологічного дизайну та його система проектування мають базуватися на результатах екологічних, соціальних, економічних та гуманістичних дослідженнях. Вивчення основ екологічного дизайну дасть можливість використовувати його закони в системі проектування середовищного дизайну та його наповнення» (Бондаренко та Кривуц, 2018:73) [3]. В даному контексті не менш важливою для аналізу розвитку мистецтва арт-інсталяцій є проблема використання перероблених матеріалів. В статті «Public Art Trends: Art from Recycled Materials» авторами розглянуто варіативність використання різноманітних матеріалів в формуванні дизайну публічних арт-інсталяцій на основі методу ресайклінгу. В роботі надано приклади виготовлення арт-інсталяцій різними компаніями (Dispersion, Demiurge Design тощо) з несподіваних матеріалів: мостової щільної сталі, труб з розрізами чи отворами тощо (Public Art Trends: Art from Recycled Materials, 2022) [10]. В наступній статті, яка характеризує творчість дизайнерів, що також використовують у своїй творчості перероблений матеріал, підкреслено концептуальність таких художніх творів, їх оригінальність та несподіваність при сприйнятті глядачем. Основною концепцією даних мистецьких творів стає захист навколишнього середовища на основі методів даунциклінгу (downcycling) та апциклінгу (upcycling).

Дослідження проблематики з точки зору педагогічного впливу арт-інсталяцій на людину здійснено в роботах Яннан Дінг та Нік Шчерманс та інші. Дослідники зосередилися на проблемі мистецьких практик, спираючись на літературу про громадянство, публічне мистецтво, публічний простір та педагогіку. Автори статті проаналізували експозиційні твори; їх соціальний та політичний вплив на людину; дослідили педагогічний потенціал публічного мистецтва в боротьбі за рівні права на житло, освіту та міський простір. Висновком даної роботи є те, що публічне мистецтво може відігравати роль у боротьбі за громадянство Китаю (Yannan Ding, Nick Schuermans, 2022) [13].

Не менш важливим є аналіз психологічного впливу арт-інсталяцій на глядача, яким займа-

лися Дж. Рейсс та інші. Головним висновком робіт вищезазначених науковців є ствердження, що: «...інсталяційні твори, які складаються з окремих частин та «охоплюють» індивіда, часто включають аспекти існуючого середовища та розроблені, щоб викликати складні сенсорні та емоційні переживання» (Reiss, 2001) [11]. Отже, інсталяційні твори можуть бути особливо інтригуючими для тих, хто їх сприймає у відкритому просторі, й також сприяють активної та мобільної взаємодії з глядачем.

Крім того, електронні джерела (публікації, каталоги виставок тощо), що висвітлюють творчість китайських митців сучасного мистецтва арт-інсталяцій, зачіпають актуальні питання, які розкривають деякі окремі культурні події, що відбувалися з початку XXI століття. У статті «Installation Art» зосереджено увагу на інсталяціях, які мають великомасштабні розміри, що дає змогу перетворювати громадський простір на місця для комфортного споглядання арт-інсталяцій. Митці, які працюють з такими розмірами інсталяцій сподіваються отримати увагу від глядача для того, щоб підвищити свою славу, стати відомим у колі митців. Для авторів художніх творів має значення й сприйняття простору, про що далі ведеться в вищезгаданій статті. Маніпулюючи навколишнім середовищем, вони змінюють сприйняття його глибини людиною. Тобто, дизайн таких інсталяцій ніби то переносить глядача в інший вимір: фізичний, ефірний або духовний (Installation Art, 2022) [6].

Ніамх Енн Келлі у статті «What is Installation Art?» розглядає інсталяційне мистецтво як мистецьку практику, що передбачає встановлення або конфігурацію об'єктів у просторі, в якому саме сукупність предметів та простору й складають художній візуальний твір мистецтва. Дослідниця вважає, що мистецтво інсталяції це: 1) спосіб виробництва та демонстрації інсталяції, а не рух чи стиль; 2) мистецтво, що вимагає активного залучення глядача до взаємодії з об'єктом мистецтва; 3) сприйняття арт-інсталяцій дозволяє задіяти всі органи чуття (дотик, звук, нюх, зір, оптичні чуття); 4) у деяких випадках навколишній простір є невід'ємним елементом в композиції арт-інсталяцій. Автор наголошує на тому, що: 1) останнім часом виробництво масштабних та видовищних робіт, де домінуючим моментом є групова співпраця митців арт-інсталяцій, стає більш актуальним; 2) мистецтво арт-інсталяцій розвивається в бік соціальних значимих питань із повномасштабним використанням громадського або приватного простору. Результатом дослі-

дження науковця стає висновок про необхідність документальної фіксації мистецтва інсталяції у зв'язку з його тимчасовим характером демонстрації; підкреслюється гнучкість способу виробництва, універсальність та здатність вирішувати соціальні проблеми як творця інсталяцій, так й глядача (Niamh Ann Kelly, 2022) [9].

Висновки. Отже, вивчення та систематизація джерельної бази зазначеної проблеми вказує

на відсутність багатоаспектного аналізу з обраної тематики. Визначення сучасних тенденцій, підходів та принципів створення дизайну арт-інсталяцій в системі міського середовища КНР, які майже відсутні в теоретичному доробку зарубіжних науковців, вказує на необхідність їх подальшого опрацювання з метою всебічного виявлення розвитку публічного візуального мистецтва Китаю ХХІ століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Art Term. Installation art. URL: <https://www.tate.org.uk/art/artterms/i/installation-art> (дата звернення: 15.01.2022)
2. Association, A.P. The Role of the Arts and Culture in Planning Practice. 2016. URL: https://planning-org-uploaded-media.s3.amazonaws.com/publication/download_pdf/Role-of-the-Arts-and-Culture-in-Planning-Practice.pdf (дата звернення: 15.01.2022)
3. Бондаренко В.В., Кривуц С.В. Питання екології в системі міського середовища. *Сталий розвиток – стан та перспективи: міжнародний науковий симпозиум SDEV'2018: Львов, 2018. С.72-73.*
4. Carolyn Cartier. Transnational Urbanism in the Reform-era Chinese City: Landscapes from Shenzhen. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1080/00420980220151637?journalCode=us> (дата звернення: 18.01.2022)
5. Chun-Ching, Hsu Yu-Tzu. Using an interactive art installation to Elicit Audience's interaction experience. URL: https://www.researchgate.net/publication/261312557_Using_an_interactive_art_installation_to_Elicit_Audience%27s_interaction_experience (дата звернення: 03.02.2022)
6. Installation Art. URL: <https://www.theartstory.org/movement/installation-art/history-and-concepts/> (дата звернення: 06.03.2022)
7. Jennifer Currier. Art and power in the new China: An exploration of Beijing's 798 district and its implications for contemporary urbanism. *Town Plan. Rev.* 2008, 79, 237–265.
8. MOCA (2002). *The Museum of Contemporary Art, Los Angeles. Installation art. Collection: MOCA's First Thirty Years.* URL: <http://moca.org/pc/viewArtTerm.php?id=18> (дата звернення: 10.03.2022)
9. Niamh Ann Kelly. What is Installation Art? URL: https://arrow.dit.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=aas_chadpcat (дата звернення: 20.01.2022)
10. Public Art Trends: Art from Recycled Materials. URL: <https://www.artworkarchive.com/blog/public-art-trends-art-from-recycled-materials> (дата звернення: 19.01.2022)
11. Reiss, J. H. (2001). *From Margin to Center: The Spaces of Installation Art.* Cambridge, MA: MIT Press (дата звернення: 01.03.2022)
12. Siying Duan. Yixiang (意象) in Contemporary Chinese Ink Installation Art. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560046.2019.1679207?journalCode=rcrc20> (дата звернення: 06.01.2022)
13. Yannan Ding, Nick Schuermans 'Happiness Hefei': public art and rural-urban citizenship struggles in transitional China. URL: https://www-researchgate-net.translate.goog/publication/262870450_'Happiness_Hefei'_public_art_and_rural-urban_citizenship_struggles_in_transitional_China (дата звернення: 05.03.2022)
14. Yejiu Yang, Dan Zhu. Environmental Design vs. Environmental Art Design: A Chinese Perspective. URL: https://www.researchgate.net/publication/348049440_Environmental_Design_vs_Environmental_Art_Design_A_Chinese_Perspective (дата звернення: 14.03.2022)
15. Yuan Ren. Globalization and Grassroots Practices: Community Development in Contemporary Urban China. URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/978020369871629/globalization-grassroots-practices-community-development-contemporary-urban-china-yuan-ren?context=ubx> (дата звернення: 11.03.2022)

REFERENCES

1. Art Term. Installation art. URL: <https://www.tate.org.uk/art/artterms/i/installation-art>
2. Association, A.P. The Role of the Arts and Culture in Planning Practice. 2016. URL: https://planning-org-uploaded-media.s3.amazonaws.com/publication/download_pdf/Role-of-the-Arts-and-Culture-in-Planning-Practice.pdf
3. Bondarenko V.V., Kryvuts S.V. Pytannia ekolohii v systemi miskoho seredovyshcha [Ecology issues in the urban environment] Mizhnarodnyi naukovyi symposium «Stalyi rozvytok – stan ta perspektyvy» SDEV'2018, Lvov, 28.02.2018. S. 72-73 [in Ukrainian].
4. Carolyn Cartier. Transnational Urbanism in the Reform-era Chinese City: Landscapes from Shenzhen. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1080/00420980220151637?journalCode=us>
5. Chun-Ching, Hsu Yu-Tzu. Using an interactive art installation to Elicit Audience's interaction experience. URL: https://www.researchgate.net/publication/261312557_Using_an_interactive_art_installation_to_Elicit_Audience%27s_interaction_experience
6. Installation Art. URL: <https://www.theartstory.org/movement/installation-art/history-and-concepts/>
7. Jennifer Currier. Art and power in the new China: An exploration of Beijing's 798 district and its implications for contemporary urbanism. *Town Plan. Rev.* 2008, 79, 237–265.

8. MOCA (2002). The Museum of Contemporary Art, Los Angeles. Installation art. Collection: MOCAs First Thirty Years. URL: <http://moca.org/pc/viewArtTerm.php?id=18>
9. Niamh Ann Kelly. What is Installation Art? URL: <https://arrow.dit.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=aaschadpcat>
10. Public Art Trends: Art from Recycled Materials. URL: <https://www.artworkarchive.com/blog/public-art-trends-art-from-recycled-materials>
11. Reiss, J. H. (2001). *From Margin to Center: The Spaces of Installation Art*. Cambridge, MA: MIT Press
12. Siying Duan. Yixiang (意象) in Contemporary Chinese Ink Installation Art. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560046.2019.1679207?journalCode=rcrc20>
13. Yannan Ding, Nick Schuermans 'Happiness Hefei': public art and rural–urban citizenship struggles in transitional China. URL: https://www-researchgate-net.translate.goog/publication/262870450_'Happiness_Hefei'_public_art_and_rural-urban_citizenship_struggles_in_transitional_China
14. Yeqiu Yang, Dan Zhu. Environmental Design vs. Environmental Art Design: A Chinese Perspective URL: https://www.researchgate.net/publication/348049440_Environmental_Design_vs_Environmental_Art_Design_A_Chinese_Perspective
15. Yuan Ren. Globalization and Grassroots Practices: Community Development in Contemporary Urban China. URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/978020369871629/globalization-grassroots-practices-community-development-contemporary-urban-china-yuan-ren?context=ubx>